

Regeringsuppdrag

Rapport

Redovisning av den statliga internrevisionen 2014

The logo consists of the lowercase letters 'esv' in a green, sans-serif font. The 'e' and 's' are connected, and the 'v' is separate.

EKONOMISTYRNINGSVERKET

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som pdf.

Datum: 2013-03-24

Dnr: 3.1-1300/2013

ESV-nr: 2014:28

Copyright: Ekonomistyrningsverket

Rapportansvarig: Patrick Freedman

Förord

Ekonomistyrningsverket (ESV) har sedan 2008 årligen lämnat en rapport till regeringen om den statliga internrevisionen. De sex rapporter som lämnats fram till år 2013 visade att efterlevnaden av internrevisionsförordningen hade stabiliserat sig på en hög nivå. Det talar för att internrevisionen är etablerad vid de myndigheter som ska följa internrevisionsförordningen (2006:1228).

ESV har utvecklat redovisningen av den statliga internrevisionen med utgångspunkt från vad ESV redovisade i rapporten Om internrevision (ESV 2012:48). Ett större fokus i årets rapport har lagts på att beskriva nyttan och effekten av den statliga internrevisionen.

I detta ärende har generaldirektören Mats Wikström beslutat. Utredare Patrick Freedman har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Eva Lindblom samt utredarna Annika Alexandersson, Catrin Lind Ebert och Tomas Kjerf deltagit.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning	6
2 ESV:s uppdrag	10
2.1 Bakgrund	10
2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen	10
2.3 Genomförande och tillvägagångssätt.....	10
2.4 Kvalitetssäkring.....	11
3 Omvärldsbevakning	12
3.1 EU konferens om internrevision	12
3.2 Nya regler kopplat till användande av EU-medel	13
3.3 Utveckling av COSO ramverket	13
4 Myndigheterna följer i hög grad bestämmelserna om internrevision	15
5 Granskningens inriktning	16
5.1 Internrevisionens resurser	16
5.2 Vad gör internrevisionen?	16
5.3 Internrevisionen ger råd och stöd.....	17
5.4 Internrevisionens granskningsområden	18
5.5 Tillgång till uppgifter	21
6 Resultatet av internrevisionens rapportering	22
6.1 Beslut om åtgärder med anledning av internrevisionens förslag.....	22
6.2 Rekommendationer accepterade av ledningen.....	22
6.3 Formerna för att ta hand om åtgärder	23
6.4 Granskningar har varit till stöd för uttalandet i årsredovisningen.....	23
7 Nyttan med internrevision	25
7.1 Nyttan med internrevision	26
7.2 Stöd och råd till myndighetsledningen	27
7.3 Ändamålsenlig kommunikation och rapportering	28
7.4 Internrevisionens möten med myndighetens ledning	28
7.5 Skillnad mellan styrelsemyndigheter och enrådsmyndigheter.....	29
7.6 Skillnader mellan myndigheter med en eller fler anställda revisorer	29
8 Samordning, samverkan och nätverk	30
8.1 Samordning av internrevision.....	30
8.2 Samverkan mellan internrevisionsmyndigheter	31
8.3 Nätverk mellan internrevisorer	32
9 Kvalitetssäkring av internrevision	33
9.1 Internrevisorernas certifieringar	33
9.2 Intern kvalitetssäkring	33
9.3 Extern kvalitetssäkring	34
9.4 Uppgifter om internrevision från Riksrevisionens akter	36
Bilaga 1 – Internrevisionsmyndigheter 2013	38
Bilaga 2 – Sammanställning av information hämtat från EA-värderingen	39

Bilaga 3 – Sammanställning av enkät ställd till myndighetsledningar.....	40
Bilaga 4 – Sammanställning av internrevisionsenkät.....	41
Bilaga 5 – Sammanställning av förbättringsområden från kvalitetssäkring.....	45
Ordlista.....	50

1 Sammanfattning

Hög regelefterlevnad

ESV bedömer att internrevisionsmyndigheterna har en hög efterlevnad av reglerna i internrevisionsförordningen.

ESV:s föreskrifter och allmänna råd mäts inte detta år. Föreskrifterna och de allmänna råden till internrevisionsförordningen genomgick en omfattande ändring inför 2014 vilket i huvudsak innebär att tidigare föreskrifter och allmänna råd har upphört att gälla.

Råd och stöd

Internrevisionen utövar sin granskande roll men ger också råd och stöd. Det går även att se att det är vanligare att internrevisionen vid enrådgivningsmyndigheter ger råd och stöd till sin myndighetsledning jämfört med styrelsemyndigheter. Bilden som svaren ger om i vilken utsträckning och inom vilka områden internrevisionen ger råd och stöd stämmer väl överens med den utveckling som beskrivs inom EU.¹ Internrevisionen har och kommer att fortsätta att ha en viktig roll i att ge sina myndigheter stöd inom dessa områden. De ändringar² som COSO har gjort i sitt ramverk för intern styrning och kontroll bör också kunna utgöra en grund för att internrevisionen ska kunna utveckla sitt stöd.

Granskningsområden

De granskningsområden där internrevisionen lägger ned den största delen av granskningstiden är granskningar av myndigheternas interna kontrollmiljö och granskning av myndighetsspecifika områden. Hälften av tiden som de statliga internrevisorerna lägger ner på granskning används här. De granskningsområden där tre fjärdedelar av myndigheterna genomför granskningar är regelefterlevnad och intern kontrollmiljö. Granskningar av ekonomi/administration, myndighetsspecifika områden, IT-säkerhet och upphandling genomförs av mer än hälften av internrevisionsmyndigheterna. Bedrägeririsker granskas hos knappt hälften av alla myndigheterna.

Vid en jämförelse av 2013 med den genomgång av 63 myndigheters revisionsplaner som ESV genomförde 2011 kan konstateras att internrevisionen har spridit sina granskningar på fler granskningsområden under 2013. Områden där fler myndigheter genomför granskningar är regelefterlevnad, ekonomi/administration, upphandling, bedrägeririsker och årsredovisning.

¹ Se avsnitt 3.1.

² Se avsnitt 3.3

Resultatet av internrevisionens rapportering

Det framgår av internrevisionsenkäten att myndigheternas ledning i över nio fall av tio har accepterat de rekommendationer som lämnats i internrevisionens rapportering. Enligt ESV:s bedömning är det en indikation på att myndighetsledningarna har uppfattat att ändamålsenligheten av de rekommendationer som internrevisionen har lämnat är tillfredsställande.

Drygt 80 procent av internrevisionsmyndigheterna har en fastställd process för att ta hand om myndighetsledningens beslut om internrevisionens rekommendationer. ESV anser i likhet med tidigare år att myndighetens process för hur iakttagelser och rekommendationer i internrevisionens rapporter ska tas om hand ska vara genomtänkta och dokumenterade.

I internrevisionsenkäten har 57 myndigheter (91 procent) svarat att internrevisionen har genomfört granskningar som har varit till stöd för myndighetsledningens uttalande i årsredovisningen om intern styrning och kontroll. Svaren överensstämmer med den bild som enkäten riktad till myndighetsledningar ger.

Nyttan med internrevisionen

ESV har genom en enkät ställt till myndighetens ledning hämtat in myndighetsledningens bedömning av nyttan, effektiviteten samt ändamålsenligheten i internrevisionens arbete. De lämnade svaren visar att myndighetsledningarna har en positiv bild av internrevision och att internrevisionens granskningar är till nytta både för ledningen och för verksamheten i övrigt. Svaren visar också att internrevision bedöms vara effektiv och att den bidrar till förbättringar av både styr- och ledningsprocesser samt den interna styrningen och kontrollen på myndigheterna. Också kommunikationen mellan ledningen och internrevisionen bedöms vara god och den rapportering som internrevisionen lämnar uppfattas som ändamålsenlig.

Vi har kunnat se att myndighetschefen i enrådighetsmyndigheter har en tätare kontakt med internrevisionen än vad revisionen har med ledningen på styrelsemyndigheter. ESV anser att det kan finnas anledning för styrelsen i styrelsemyndigheter att överväga om det finns behov av mer frekventa kontakter mellan styrelsen och internrevision.

Samordning, samverkan och nätverk

Vid årsskiftet 2013/2014 hade 12 myndigheter en internrevisionschef som var anställd på två myndigheter samtidigt. Internrevisionschefernas nedlagda tid på de olika myndigheterna varierar från 20 till 80 procent av en årsarbetskraft.

I internrevisionsenkäten har 23 myndigheter uppgivit att de samverkar med en annan myndighets internrevision. De områden där samverkan förekommer är främst internt kvalitetsarbete och råd och stöd, men även i viss mån gemensamma granskningar. De hinder för samverkan som nämndes var tidsbrist, att det inte finns någon myndighet med liknande verksamhet i närområdet, svårighet att sätta sig in i en verksamhet som skiljer sig från den egna myndighetens, geografiska hinder och krav på sekretess/säkerhetsklassning.

Kvalitetssäkring

Internrevisionens verksamhet ska enligt god internrevisionssed omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Programmet ska omfatta både intern och extern kvalitetsbedömning. Den externa bedömningen ska genomföras minst en gång vart femte år. På frågan i internrevisionsenkäten om internrevisionen har genomfört en fortlöpande intern kvalitetskontroll svarade 20 procent av myndigheterna nej. Det är en försämring jämfört med enkäten för 2012 då bara fem procent av myndigheterna svarade att de inte genomfört fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionens verksamhet. Av de som uppgivit att de genomfört en fortlöpande intern kvalitetskontroll svarade knappt 20 procent att de inte rapporterat slutsatserna från det interna kvalitetsarbetet till myndighetens ledning.

I huvuddelen av genomförda externa kvalitetssäkringar lämnades det övergripande omdömet att internrevisionsfunktionens verksamhet helt eller i huvudsak överensstämmer med internrevisionsförordning med föreskrifter och allmänna råd och IIA:s standards. I två fall har utvärderaren gett det övergripande omdömet att internrevisionen i allt väsentligt bedrivit sin verksamhet i enlighet med internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd. I ett fall har den externa utvärderaren inte lämnat något övergripande omdöme, sannolikt på grund av ett förbiseende av den externa kvalitetssäkraren. I en av de tolv kvalitetssäkringarna har den externa utvärderaren kommit fram till slutsatsen att verksamheten inte bedrivits i enlighet med internrevisionsförordning med föreskrifter och allmänna råd eller IIA:s standards. Ledningen vid den berörda myndigheten har beslutat om åtgärder med anledning av detta.

Sammanlagt 37 myndigheter har genomfört en extern kvalitetssäkring de senaste 5 åren. Femton myndigheter har inte genomfört extern kvalitetssäkring de senaste fem åren. För åtta av myndigheterna har ESV påtalat avsaknaden av extern kvalitetssäkring redan i föregående års regeringsrapport. ESV anser att det är angeläget att de kvarvarande 15 myndigheterna genomför extern kvalitetssäkring så snart som möjligt. Området kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring är ett område där ESV tidigare har noterat att det finns brister även om det har skett förbättringar under

senare år. Den positiva utvecklingen har stannat av och ESV vill uppmärksamma regeringen på detta.

Slutsatser och ställningstaganden

Utifrån vad som har redovisats i rapporten och i de underlag som ligger till grund för den finns några punkter som ESV särskilt vill lyfta fram.

- Upprättandet och genomförandet av internrevisionen sker med en god efterlevnad av internrevisionsförordningen.

- Den generella bilden som myndighetsledningarna vid internrevisionsmyndigheterna ger beskriver en internrevision som ger nytta till ledningen och till verksamheten i övrigt. Internrevisionen ger stöd inom de områden som internrevisionsförordningen lyfter fram och som den goda seden identifierar. Ledningen förmedlar även synen att kommunikationen med internrevisionen är konstruktiv och dess rapportering ändamålsenlig.

- Internrevisionsförordningen ställer krav på att internrevisionschefen ska vara anställd vid myndigheten. Undantag från kravet på anställd chef i förordningen kan beviljas av regeringen. Kravet medför att det blir nödvändigt med anställning vid varje myndighet för de internrevisionschefer som åtagit sig uppdrag vid flera myndigheter. ESV anser att det kan finnas skäl till undantag från kravet på anställning i myndigheten i vart fall då påtänkt internrevisionschef redan är anställd som internrevisionschef vid en annan myndighet.

- Extern kvalitetssäkring av internrevisionen ska enligt god sed genomföras minst vart femte år bland annat för att identifiera eventuella brister i internrevisionens verksamhet men också för att de förbättringsförslag som lämnas utgör ett stöd för utveckling och förbättringar av myndigheternas internrevision. ESV noterar att flera myndigheter inte har genomfört någon extern kvalitetssäkring inom uppsatta tidsramar. ESV anser att det är angeläget att de myndigheter som inte har genomfört en extern kvalitetssäkring inom uppsatt tidsram snarast åtgärder denna brist och säkerställer att en extern kvalitetssäkring genomförs så snart som möjligt.

2 ESV:s uppdrag

2.1 Bakgrund

ESV ska utveckla och förvalta samt samordna den statliga internrevisionen och ska också lämna en redovisning över den statliga internrevisionen till regeringen senast den 31 mars.³ Till skillnad mot resultatstyrning och intern styrning och kontroll har ESV ett utökat åtagande i förhållande till myndigheterna i och med att myndigheternas internrevision ska samordnas av ESV. Ett led i samordningen av den statliga internrevisionen är att ESV i redovisningen av den statliga internrevisionen analyserar och bedömer statusen på internrevisionen. ESV har dock ingen tillsynsroll eller några sanktionsmöjligheter kopplade till vårt åtagande. Syftet med samordningen är att den statliga internrevisionen ska agera och verka i enlighet med god internrevisors- och internrevisionssed.

2.2 Vilka myndigheter omfattas av ESV:s redovisning till regeringen

ESV:s redovisning om den statliga internrevisionen omfattar de myndigheter under regeringen som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. Vid utgången av 2013 var det 66⁴ myndigheter som skulle ha en inrättad internrevision och därmed tillämpa internrevisionsförordningen. De myndigheter som har inrättat internrevision på eget initiativ omfattas inte av internrevisionsförordningen och ingår därmed inte heller i ESV:s redovisning. Internrevisionsmyndigheterna 2013 framgår av bilaga 1.

2.3 Genomförande och tillvägagångssätt

För redovisningen av den statliga internrevisionen har ESV hämtat in information via en internrevisionsenkät från de myndigheter som efter beslut av regeringen ska följa internrevisionsförordningen. ESV har riktat sig till myndigheten eftersom det är myndigheten som har skyldighet att lämna informationen. Uppgiftslämnandet kan ske genom delegation till tjänsteman, i normalfallet internrevisionschefen. Internrevisionschefen är då föredragande till myndighetens chef. Det är samma ordning som gäller för uppgiftslämnande till den ekonomiadministrativa värderingen som är en annan av ESV:s uppgifter.

Uppgifterna i internrevisionsenkäten har lämnats till ESV via koncerninformations-systemet (Hermes) under perioden 13 januari – 7 februari 2014.

³ Förordningen (2010:1764) med instruktion för Ekonomistyrningsverket, 3 § 4 p. och 27 § 9 p.

⁴ Inspektionen för vård och omsorg har undantag från att besvara myndighetsledningsenkäten eftersom myndigheten inte har funnits hela 2013.

Uppgiftslämnandet görs genom att besvara ett antal frågor om internrevisionen. Frågorna publicerades på ESV:s webbsida 16 december 2013. Frågorna mailades även till myndigheternas registratorer och internrevisionschefer.

ESV har också hämtat in myndighetsledningarnas syn på sin internrevision via en webbenkät som ställdes till myndighetsledningen. Enkäten har kunnat besvaras från den 13 december 2013 till den 7 januari 2014. Myndighetsledningen utgörs på en styrelsemyndighet av styrelsen och på en enrådgivningsmyndighet av myndighetschefen.⁵ ESV har betraktat samtliga inkomna svar som givna av myndighetsledningen även om ett svar har lämnats av annan medarbetare på myndigheten.

Information har också hämtats in genom den ekonomiadministrativa värderingen som ESV genomför årligen. Berörda myndigheter lämnar uppgifterna till värderingen via Hermes. De uppgifter som förs till denna rapport berör tillämpningen av de regelverk som rör upprättande och bedrivande av internrevision.

Sammanställningar av inhämtad information via de två enkäterna samt den ekonomiadministrativa värderingen redovisas i bilagorna 2 - 4.

2.4 Kvalitetssäkring

ESV har i viss utsträckning kvalitetssäkrat uppgifterna som lämnats i internrevisionsenkäten genom att jämföra med andra bedömningar som är tillgängliga, exempelvis externa kvalitetssäkringar och de kommentarer som myndigheterna har lämnat i enkäten. Rimlighetsbedömningar har gjorts av lämnade uppgifter.

ESV har inte kvalitetssäkrat uppgifterna som har kommit in via enkäten ställd till myndighetsledningar på annat sätt än att vid dubbla svar utreda vilket svar som representerar myndighetsledningens uppfattning.

De svar som har inhämtats via den ekonomiadministrativa värderingen har inte kvalitetssäkrats i sin helhet utan utgör en självskattning från berörda myndigheter vad gäller deras tillämpning av de regelverk som berör internrevision. En viss kvalitetssäkring kommer dock göras innan ESV redovisar de ekonomiadministrativa värdena till regeringen. Den totala redovisningen av den ekonomiadministrativa värderingen lämnas i en annan skrivelse.

⁵ 2 § Myndighetsförordningen (2007:515).

3 Omvärldsbevakning

3.1 EU konferens om internrevision

ESV deltog i oktober 2013 i en av EU organiserad konferens om internrevision.⁶ Temat för konferensen var uppdragsgivarnas förväntningar på internrevisionen. På konferensen framkom att uppdragsgivarnas förväntningar på internrevisionen var väldigt varierande. Bland annat lyftes följande punkter fram under konferensen:

- Vikten av att bekräfta hur verkligheten ser ut inom myndigheten. Uppdragsgivarna upplever inte alltid att de får information från verksamheten om hur det verkligen förhåller sig. Om inte internrevisionen påpekar det så är det troligtvis ingen annan som gör det.
- Att internrevisionen ska vara en aktiv samtalspartner utan att vara involverad i det dagliga operativa arbetet. Det är viktigt att internrevisionen är det bollplank och stöd som uppdragsgivaren förväntar sig och behöver. Om inte kan det få konsekvenser för hela myndigheten.
- Att internrevisorerna ska ses som uppdragsgivarens bästa rådgivare inom myndigheten.
- Att internrevisionen ska växa med uppdragsgivaren, vilket förutsätter en löpande och aktiv kontakt.
- Att internrevisorerna förväntas vara nyfiken, intresserad av verksamheten och att se de stora dragen
- Att internrevisionen ska vara med då nya områden utvecklas eftersom det oftast är där riskerna ligger.

På konferensen poängterade olika talare även betydelsen av att internrevisionen har samma inriktning och inställning som uppdragsgivaren. Inriktningen kan till exempel vara regelverksstyrd, resultatorienterad etc. De ansåg också det är betydelsefullt att internrevisionen förstår uppdragsgivarnas mål och att internrevisionens kapacitet anpassas till dessa. Det är viktigt med prioriteringar av internrevisionsverksamheten och att det finns en löpande kommunikation med ledningen.

Det sades vidare att utvecklingen går mot att internrevisorerna måste bli mer effektiva och åstadkomma bättre resultat med färre resurser. När det gäller fördelningen mellan granskning och rådgivning avgörs den av uppdragsgivaren. Det framfördes att det inte är lämpligt att ange en fördelningsprocent mellan granskning och konsulttjänster utan att balansen måste anpassas till den enskilda myndigheten och

⁶ Europeiska kommissionens Internal Audit Conference 2013.

dess behov. Det är även viktigt att kunna visa att kostnaden för internrevisionen är balanserad i förhållande till det värde som den bidragit till.

3.2 Nya regler kopplat till användande av EU-medel

EU-kommissionen kommer att ställa krav på ett yttrande som innefattar uppgifter om myndighetens förvaltnings- och kontrollsystem vid genomförande av projekt som införs för programperioden 2014 – 2020. I yttrandet kommer myndigheten bland annat att få redogöra för sitt systematiska arbete mot bedrägerier.

Det nya regelverket kommer sannolikt innebära att myndigheterna med ansvar för fördelning av EU-medel kommer att behöva införa processer för ett systematiskt arbete mot bedrägerier. Det är troligt att internrevisionens stöd kommer att efterfrågas i detta arbete.

3.3 Utveckling av COSO ramverket

På våren 2013 publicerade COSO ett uppdaterat ramverk för intern styrning och kontroll. Ramverket är en vidareutveckling av det ramverk som publicerades 1992 och som låg som modell för departementskrivelsen (2006:15) om intern styrning och kontroll i staten – förslag till ett gemensamt ramverk. I ramverket från 2013 har ett antal principer och fokuspunkter kopplats till ramverkets fem huvudbeståndsdelar: Intern miljö, Riskanalys, Kontrollåtgärder, Information och kommunikation samt Övervakning.

I en artikel i tidningen Balans pekar Olov Arwinge och Torbjörn Wikland på att principerna redan fanns i den ursprungliga utgåvan, men inte var lika tydligt utmärkta.⁷ Artikelförfattarna pekar på att principerna och fokuspunkterna förtydligar vad de olika beståndsdelarna innebär och att de också kan utgöra ett stöd vid en uppföljning och utvärdering av den interna styrningen och kontrollen. De bör också kunna utgöra ett stöd vid revision. I artikeln ovan pekar författarna på en invändning mot det nya ramverket – att principerna kan resultera i en ”checkliste-utvärdering” av intern styrning och kontroll, något de menar måste undvikas.⁸ ESV delar uppfattning att det nya ramverket bör kunna utgöra ett stöd för revisionen.

En annan utveckling i det nya ramverket som författarna till artikeln i Balans pekar på är att riskbedömningen ”enligt COSO ej enbart är knuten till målen och önskade prestationer inom olika områden utan även till frågan om risktolerans. I de flesta fall kan risker inte elimineras utan att verksamheten upphör. I stället handlar det om att transferera/överföra risk till annan part, alternativt att acceptera eller reducera risken.

⁷ Balans, Utveckling av intern styrning och kontroll – reflektioner utifrån uppdaterat ramverk, Olov Arwinge och Torbjörn Wikland, 10 oktober 2013.

⁸ Ibid.

I alla tre fall handlar det om att bestämma var nivån för tolererad risk ska ligga.”⁹ Just ledningens ställningstagande till och uttryck för risktolerans kan effektivisera riskhanteringen inom ramen för den interna styrningen och kontrollen. Internrevisionen bör mer än tidigare överväga på vilket sätt den kan utgöra ett stöd för ledningen i detta arbete. Definitionen av risktolerans är ofta något som utvecklar sig över tid och utifrån de bedömningar ledningen gör av enskilda risker. Ett teoretiskt framtaget ställningstagande är ofta svårt att göra.

I augustinumret av tidskriften *Internal Auditor* reflekterar Larry E Rittenberg över det nya ramverket. Han menar att internrevisorer ofta ses som organisationers experter på intern styrning och kontroll och att det nya ramverket utgör en språngbräda för dem att utveckla denna roll ytterligare. Han skriver att internrevisionen bör ta ansvar för att öka förståelsen för beståndsdelarna och principerna i det nya ramverket och kommunicera dem till ledning och processägare. Vidare pekar han på att det i det ändrade ramverket finns ett implicit tema; att internrevisionen behöver ge organisationen ledning genom utbildning, egna utvärderingar, eller genom att ge stöd för att uppnå högsta möjliga nytta av ramverket. Slutligen pekar han på att en medverkan av internrevisionen är en nyckelfaktor för en lyckad tillämpning av det nya ramverket och för att olika delar av verksamheten ska kunna utnyttja ramverkets många fördelar.¹⁰

⁹ Ibid.

¹⁰ *Internal Auditor*, August 2013, s 60 ff.

4 Myndigheterna följer i hög grad bestämmelserna om internrevision

ESV bedömer att det är en hög efterlevnad av bestämmelserna i internrevisionsförordningen. Inom uppgiften att fastställa ekonomiadministrativa värden¹¹ för varje myndighet under regeringen hämtar ESV in information om i vilken uträkning myndigheterna följer internrevisionsförordningen. Den information som myndigheterna har lämnat visar att myndigheterna bedömer att de följer regelverket i hög uträkning. Det är 65 myndigheter med internrevision som har lämnat information till EA-värdet¹².

I mätningen ingår bestämmelserna i internrevisionsförordningen om att:

- myndigheten har inrättat en internrevision som leds av en chef som är anställd i myndigheten (2 §)
- myndigheten har beslutat om riktlinjer för internrevisionen (10 § 1 p.)
- myndigheten har beslutat en revisionsplan för internrevisionen (10 § 2 p.)
- att internrevision granskat den interna styrningen och kontrollen utifrån en analys av verksamhetens risker (4 §)
- att resultatet av granskningen redovisas i form av iakttagelser och rekommendationer till myndighetsledningen (9 §)
- myndigheten har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapporterade iakttagelser och rekommendationer (10 § 3 p.)

De är i få fall, sex tillfällen, som myndigheterna avviker från bestämmelserna och avvikelserna fördelar sig på fem myndigheter. Avvikelserna gäller beslut om revisionsplan, granskning utifrån en analys av risker, redovisat resultat och beslut om åtgärder.¹³ Myndigheterna har även lämnat kommentarer till osäkerhet i svaren. En myndighet har framfört att byte av ledningsform och att internrevisionschefen slutat har bidragit till att myndigheten inte har beslutat om revisionsplan och att internrevisionen inte har redovisat resultatet till myndighetsledningen.

ESV:s föreskrifter och allmänna råd mäts inte detta år. Föreskrifterna och de allmänna råden till internrevisionsförordningen genomgick en omfattande ändring inför 2014 vilket i huvudsak innebär att tidigare föreskrifter och allmänna råd har upphört att gälla.

¹¹ De fastställda ekonomiadministrativa värdena ska rapporteras till regeringen senast den 30 april 2014.

¹² I EA-värderingen genomgår de lämnade svaren en viss kvalitetssäkring vilket också innefattar att myndigheterna kan begära att ESV omprövar sin bedömning. Möjligheten till omprövning är inte avslutad i och med denna rapportering.

¹³ Se bilaga 2.

5 Granskningens inriktning

5.1 Internrevisionens resurser

Nedan redovisas en kortare sammanställning av antalet myndigheter som omfattas av kravet på internrevision och vilken dimensionering internrevisionsfunktionerna generellt har haft åren 2012 och 2013.¹⁴

	2013	2012
Antalet internrevisionsmyndigheter	66 ¹⁵	66 ¹⁶
Antal myndigheter med revisionsutskott	7	8 ¹⁷
Årsarbetskrafter inklusive konsulter	149	150
Antalet statliga internrevisorer	148	146
Medelantalet anställda	2,3	2,3
Antalet ensamrevisorer	36	37
Antalet myndigheter med ensamrevisorer	39	41
Antal myndigheter med samordnad internrevision	11	15
Arbetad egen tid (timmar)	224 100	214 800
Arbetad tid konsulter (timmar)	9 700	8 100
Kompetensutveckling per anställd (timmar i genomsnitt)	75	78
Varit verksam som internrevisor tre år eller mer (%)	85	90
Andel kvinnor (%), andel kvinnliga internrevisionschefer (%)	45, 43	46, 49
Ålder mellan 51 och 60 år (%), ålder över 60 år (%)	40, 19	38, 18

Inhämtad statistik visar att internrevisionen har använt i princip lika mycket resurser till sin verksamhet år 2013 som år 2012. Statistiken indikerar att internrevisionen har lagt något större andel av sin arbetstid på arbetsuppgifter med koppling till granskning och rådgivning under 2013 än 2012. För fler uppgifter om resurser och använd tid m.m.se bilaga 4 avsnitt Sammanställning av internrevisionsenkät.

5.2 Vad gör internrevisionen?

Internrevisionens huvudsakliga tid, cirka 65 procent, används för granskning. Rådgivning tar drygt sju procent av arbetad tid. Drygt elva procent används till planering och uppföljning av internrevisionens verksamhet. Knappt fem procent av tiden används till egen kompetensutveckling.

¹⁴ Tabellen återges även i bilaga 4.

¹⁵ Inspektionen för vård och omsorg har undantag från att besvara internrevisionsenkäten avseende 2013 eftersom myndigheten inte har funnits hela 2013.

¹⁶ Statens servicecenter hade undantag från att besvara internrevisionsenkäten avseende 2012 eftersom myndigheten inte hade funnits hela 2012.

¹⁷ Varav en myndighet är Statens skolverk, enrådighetsmyndighet med insynsråd.

5.3 Internrevisionen ger råd och stöd

Internrevisionen ska ge råd och stöd till myndighetens ledning och chefen för myndigheten.¹⁸ Råd och stöd kan också lämnas till andra än myndighetens ledning och chefen för myndigheten om det framgår av internrevisionens riktlinjer.¹⁹

På 48 myndigheter har internrevisionen lämnat råd och stöd till myndighetens ledning. Det är vanligare att internrevisionsfunktionen vid enrådighetsmyndigheter ger råd och stöd (87 procent) jämfört med styrelsemyndigheter (63 procent). På 26 av totalt 30 enrådighetsmyndigheter har internrevisionen lämnat stöd. På de 35 styrelsemyndigheterna är motsvarande siffra 22. På 21 av de totalt 35 styrelsemyndigheterna har internrevisionen även gett råd och stöd till myndighetens chef.

I enkätsvaren har myndigheterna redovisat olika exempel på områden där internrevisionen har lämnat råd och stöd:

- Ekonomistyrning
- Intern styrning och kontroll
- Styr och kontrollmiljö
- Ledningsprocesser
- Verksamhetsutveckling
- Årsredovisning
- Organisationsfrågor
- Etik- och värdegrundsarbete
- Oegentlighetsfrågor och bedrägeririsker
- Whistle blower funktion
- Informationssäkerhet
- Dokumenthantering
- Lokalförsörjning
- Avtalshantering
- Budgetrutiner
- Prognosarbete
- Attestregler
- Resultatutveckling
- Försäljning
- Sponsring

Utifrån de svar som har lämnats går det att konstatera att internrevisionen utöver sin granskande roll också ger råd och stöd inom myndigheten de tillhör. Bilden av i vilken utsträckning och inom vilka områden internrevisionen ger råd och stöd

¹⁸ 5 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

¹⁹ ESV:s allmänna råd till 5 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

stämmer väl överens med den utveckling som beskrivs inom EU²⁰. Internrevisionen har och kommer att fortsätta att ha en roll i att ge sina myndigheter stöd inom dessa områden. De ändringar som COSO har gjort i sitt ramverk för intern styrning och kontroll bör också kunna utgöra en grund för att internrevisionen ska kunna utveckla sitt stöd inom detta område.

5.4 Internrevisionens granskningsområden

Under 2014 arbetade de statliga internrevisorerna sammanlagt cirka 153 000 timmar med olika granskningsinsatser. Den totala tiden avser 64 myndigheter. En myndighet kunde inte ange nedlagd tid eller göra någon fördelning.

År 2011 genomförde ESV en genomgång av de statliga internrevisionsmyndigheternas revisionsplaner med tillhörande årsrapporter. Vid genomgången av detta material gjordes en uppdelning inom ett antal granskningsområden för att få en bild av inom vilka områden som myndigheterna bedömde att riskerna i verksamheten fanns. ESV har valt att använda samma fördelning som tidigare på frågan i årets enkät avseende nedlagd tid inom olika granskningsområden.

Av tabellen nedan framgår en fördelning av nedlagd tid som en procentuell fördelning per granskningsområde och antalet myndigheter som genomfört en granskning inom granskningsområdena under 2013. I kolumnen Antal myndigheter 2011 redovisas som en jämförelse den genomgång som ESV genomförde 2011.

Granskningsområden	Nedlagd tid % 2013	Antal myndigheter 2013	Antal myndigheter 2011
Myndighetsspecifika omr.	26	39	38
Intern kontrollmiljö ²¹	25	48	55
Regelefterlevnad	15	48	26
Ekonomi/administration	7	42	26
Bedrägeririsker	5	31	14
Upphandling	5	32	14
IT-säkerhet	5	39	24
Bidragshantering	3	9	7
EU-medel	3	12	11
Miljörevision	1	5	5
Årsredovisning	1	14	5
Övrigt	4	21	-
Totalt	100		

²⁰ Se avsnitt 3.1.

²¹ I uppgifterna från 2011 ingår också det som då redovisades under granskningsområde Styrning, kommunikation.

Flera av myndigheterna har haft svårt med att fördela tiden för granskningarna på granskningsområdena. Den främsta orsaken är att en granskning kan beröra flera av områdena i tabellen. I de fallen har myndigheten försökt att göra en rimlig fördelning av granskningen på de olika granskningsområdena.

Vid en jämförelse mellan uppgifterna för 2013 och genomgången från 2011 kan konstateras att internrevisionsfunktionerna har spridit sina granskningar på fler granskningsområden under 2013 än 2011. Områden där fler myndigheter genomför granskningar är regelefterlevnad, ekonomi/administration, upphandling, bedrägeririsker och årsredovisning.

Myndighetsspecifika områden

Av den totala tiden på cirka 153 000 timmar som de 64 myndigheterna lagt ner på granskning har drygt en fjärdedel redovisats under myndighetsspecifika granskningar. Ett myndighetsspecifikt område är en verksamhet som bara finns vid en eller en grupp myndigheter med likartad verksamhet, som universitet/högskolor och länsstyrelser. Ett exempel kan vara granskning av en viss typ av ärendehandläggning som är speciell för just den här myndigheten. Antalet myndigheter som uppgett att de genomfört granskningar inom det här granskningsområdet är i stort sett samma som vid ESV:s genomgång 2011. Sex myndigheter med en sammanlagd granskningstid på 19 000 timmar (13 procent av total granskningstid) har inte gjort någon fördelning av tiden på de olika granskningsområdena utan har redovisat all tid på myndighetsspecifika uppgifter vilket resulterat i att detta område därmed visar ett något högre resultat än om en fördelning skett på granskningsområden. I motsvarande mån kan övriga granskningsområden ha fått ett något lägre värde än vad som annars skulle ha varit fallet.

Intern kontrollmiljö

En fjärdedel av tiden har redovisats under området granskning av intern kontrollmiljö. Antalet myndigheter (48 att jämföra med 55)²² som uppgivit att man genomfört granskning inom det här området är i stort sett oförändrat jämfört med resultatet från ESV:s genomgång av revisionsplaner för 2011.

Regelefterlevnad

Av totalt nedlagd tid för granskning har 15 procent rapporterats som granskning av regelefterlevnad och 75 procent av alla myndigheter har granskat inom detta område under 2013 att jämföra med 41 procent för undersökningen 2011.

²² I uppgifterna från 2011 ingår också det som då redovisades under granskningsområde Styrning, kommunikation.

Ekonomi/administration

Granskning av ekonomi/administration har utgjort sju procent av tiden för granskning. Även här har antalet myndigheter som uppgett att man genomfört granskning inom området ökat jämfört med undersökningen 2011. 42 myndigheter säger att man genomfört granskning inom området ekonomi/administration vilket kan jämföras med 26 myndigheter 2011.

IT-säkerhet, bedrägeririsker och upphandling

För granskningsområdena IT-säkerhet, bedrägeririsker och upphandling uppgår nedlagd tid till fem procent vardera. Sett till antalet myndigheter har alla tre områden ökat relativt mycket sedan 2011.

Av de 31 myndigheter som uppgett att de genomfört granskningar med kopplingar till bedrägeririsker har tio genomfört detta som en del i granskningen och femton som separata granskningar och en myndighet som rådgivning. Fem myndigheter har inte kommenterat om bedrägerigranskningen varit en del i revisionen, det vill säga om risken för bedrägerier analyserats och utvärderats inom de processer som granskats i den aktuella revisionen, eller om det rört sig om en granskning som direkt syftat till att granska risken för bedrägerier.

Elva myndigheter har kommenterat frågan men inte angivit att de gjort någon bedrägerigranskning i tabellen. Av dem har åtta uppgett att de genomfört bedrägerigranskning som en del av befintliga granskningar och två som separata granskningar och en myndighet som ett rådgivningsuppdrag.

EU-medel och bidragshantering

Granskning av EU-medel och bidragshantering utgör båda tre procent av den totalt nedlagda tiden. Tolv myndigheter har genomfört granskning av EU-medel och nio av bidragshantering. Ökningen av antalet myndigheter som genomför granskningar inom de här områdena jämfört med 2011 är marginell.

Miljörevision

Miljörevision har utgjort cirka en procent av nedlagd tid och har genomförts av 5 myndigheter. Antalet myndigheter som genomför miljörevision är oförändrat jämfört med 2011.

Årsredovisning

Granskning av årsredovisning har utgjort en procent av tiden. 14 myndigheter har rapporterat att de genomför granskningar inom området vilket är en rätt stor ökning jämfört med de 5 myndigheter som ESV identifierade vid genomgången 2011.

Övrigt

21 myndigheter har redovisat tid under övrigt granskningsarbete motsvarande cirka fyra procent av nedlagd tid. Här ingår bland annat effektivitetsrevision, uppföljningsgranskning, styr- och ledningsfrågor.

5.5 Tillgång till uppgifter

På frågan ifall det hänt att internrevisionen på grund av sekretess inte har fått tillgång till uppgifter som internrevisionen har haft behov av för genomförandet av ett uppdrag så har samtliga 65 myndigheter uppgivit att denna situation inte uppkommit.

6 Resultatet av internrevisionens rapportering

ESV har i enkäten ställt till internrevisionsmyndigheterna ställt frågor som berör vad som händer med anledning av de iakttagelser och rekommendationer som internrevisionen lämnar i sin rapportering till myndighetsledningen.

6.1 Beslut om åtgärder med anledning av internrevisionens förslag

Resultatet av internrevisionens arbete ska redovisas som iakttagelser och rekommendationer till myndighetens ledning²³, det vill säga till styrelsen på en styrelsemyndighet och till myndighetschefen på en enrådgivningsmyndighet. Ledningen ska besluta om åtgärder med anledning av dessa iakttagelser och rekommendationer.²⁴

ESV har frågat i vilken utsträckning och i vilken omfattning myndighetsledningen har fattat beslut med anledning av internrevisionens rekommendationer. Beslut kan fattas om att internrevisionens rekommendationer accepteras eller genom att myndigheten väljer en annan lösning. Där framgår att ledningen på 5 myndigheter av 65 inte har beslutat om åtgärder. Det är inte tillfredsställande att myndighetsledningar inte har fattat beslut med anledning av internrevisionens rekommendationer men det finns förklaringar. I enkäten har en av de berörda myndigheterna uppgivit att man har en beslutscykel där styrelsens beslut fattas i början av efterföljande år och vid de övriga myndigheterna har personalförändringar haft betydelse för situationen.

6.2 Rekommendationer accepterade av ledningen

Det framgår av enkäten att myndigheternas ledning i 92 procent av fallen har accepterat de lämnade rekommendationerna. Enligt ESV:s bedömning utgör detta en tydlig indikation på att myndighetsledningar har uppfattat att ändamålsenligheten i de rekommendationer som internrevisionen har lämnat är hög. En högre andel accepterade granskningar vid en myndighet jämfört med ett lägre antal vid en annan myndighet medför dock inte att man kan dra slutsatsen att kvaliteten på internrevisionens rekommendationer varit högre i det första fallet. Det kan finnas många olika orsaker till skillnaderna.

I internrevisionsenkäten har skälen till varför ledningen har valt att inte acceptera en lämnad rekommendation kommenterats. En myndighet skriver som kommentar till frågan att de kan finnas bättre lösningar för internrevisionens iakttagelser än dess

²³ 9 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

²⁴ 10 § 3 p. internrevisionsförordningen (2006:1228).

rekommendationer och pekar på att om internrevisionen har uppmärksammat ledningen på problem/brister genom granskningen kan ledningen välja att ”ta ett större grepp eller genomföra en större förändring” än vad rekommendationen föreslår. Ett annat skäl som lyfts är att ledningen vill skjuta på sitt ställningstagande på grund av en utredning eller ett utvecklingsarbete inom området. Andra orsaker som lyfts fram till varför ledningen väljer att agera på annat sätt än vad internrevisionen rekommenderar är att den gör andra prioriteringar eller väljer att acceptera vissa risker som internrevisionen har påvisat i sin granskning. En myndighet redovisar också att ledningen vid något tillfälle inte har delat internrevisionens bedömning.

6.3 Formerna för att ta hand om åtgärder

I enkäten framkommer vidare att 53 myndigheter har en fastställd process för att ta hand om myndighetsledningens beslut om internrevisionens rekommendationer. Det innebär att knappt 20 procent av internrevisionsmyndigheterna inte har det. ESV anser i likhet med tidigare år att myndighetens process för hur iakttagelser och rekommendationer i internrevisionens rapporter ska tas om hand av myndigheten ska vara genomtänkt och dokumenterad.

6.4 Granskningar har varit till stöd för uttalandet i årsredovisningen

I enkäten redovisar 56 myndigheter att internrevisionen har genomfört granskningar som har varit till stöd för myndighetsledningens bedömning i årsredovisningen om intern styrning och kontroll.

I kommentarer pekar myndigheterna bland annat på att iakttagelser som internrevisionen gjort i granskningarna visar på områden där kontrollmiljön bör förstärkas för att höja nivån på den interna kontrollen ytterligare. Myndighetsledningen har i sina beslut med anledning av granskningarna följt internrevisionens rekommendationer. En annan myndighet pekar på att samtliga granskningar utgör ett underlag till ledningens bedömning av den interna styrningen och kontrollen, eftersom det är det granskningarna går ut på. En annan myndighet pekar på att man inte har genomfört en specifik granskning för detta uttalande.

Ur de kommentarer som myndigheterna har lämnat kan utläsas att de har besvarat denna frågeställning utifrån lite olika premisser. Vissa myndigheter har läst in internrevisionens uppgift i sitt svar – att granska och lämna förslag till förbättringar av den interna styrningen och kontrollen. De menar att det är underförstått att genomförda granskningar har utgjort ett stöd för ledningens bedömning av den interna styrningen och kontrollen. Andra myndigheter menar att de inte har gjort någon granskning som specifikt varit inriktad på utlåtandet och svarar därför nej på

frågan. ESV bedömer att svaren inte är entydiga men att ESV ändå kan utläsa att internrevisionen tillför nytta till myndighetsledningen vid dess bedömning av den interna styrningen och kontrollen på myndigheten.

7 Nyttan med internrevision

Myndighetens ledning är internrevisionens uppdragsgivare och internrevisionen redovisar resultatet av sitt arbete till ledningen. Myndighetens ledning utgörs av styrelsen på en styrelsemyndighet och av myndighetschefen på en enrådighetsmyndighet.

Internrevisionens uppgift är att granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Den ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om den interna styrningen och kontrollen är utformad så att myndigheten med rimlig säkerhet bedriver en verksamhet som är effektiv och rättsenlig, redovisas på ett tillförlitligt sätt samt hushållar väl med statens medel. Internrevisionen ska också ge råd och stöd till myndighetens ledning. Vid en styrelsemyndighet ska råd och stöd även ges till myndighetens chef.

Eftersom myndighetens ledning är internrevisionens uppdragsgivare är ledningens syn, på i vilken utsträckning internrevisionen ger ledningen det stöd den behöver, relevant för att bedöma vilken nytta internrevision ger i statsförvaltningen.

ESV har genom en enkät inhämtat myndighetsledningars bedömning av sin internrevision. Enkäten innehåller ett antal påståenden som ledningarna ska bedöma. Påståendena berör nytta, effektivitet och ändamålsenligheten i internrevisionens arbete. Svar har lämnats på en tiogradig skala från instämmer inte alls (1) till instämmer helt (10).

Enkäten gick ut till 65 internrevisionsmyndigheter²⁵ och svar har kommit in från 59 av dem vilket motsvarar 91 procent. Fördelningen av svar inkomna från styrelse- respektive enrådighetsmyndigheter är jämnt.

I följande avsnitt redovisas ställda frågor och ett medelvärde av de lämnade svaren.

²⁵ Inspektionen för vård och omsorg har undantag från att besvara myndighetsledningsenkäten eftersom myndigheten inte har funnits hela 2013.

7.1 Nyttan med internrevision

ESV har i sin enkät till myndighetsledningarna lämnat två påståenden som berör den nytta internrevisionens granskningar ger till myndighetens ledning och till myndighetens verksamhet i övrigt.

Myndighetsledningarna bedömer att de har nytta av internrevisionens granskningar och att granskningarna också ger en nytta till verksamheten i övrigt. Generellt ligger svaren nära det högsta värdet ”instämmer helt”, medelvärdena uppgår till 8,5 och 8,1 på den tiogradiga skalan.

Flera kommenterar sina svar. Myndigheterna lyfter fram de positiva aspekter som uppstår utifrån internrevisionens granskningar:

”Internrevisionen har en viktig funktion och de rapporter som genomförs leder till förbättringar och effektiviseringar i verksamheten.”

”Frågan om nytta för ledning och verksamheten hänger ihop. Specifikt tycker jag att nyttan för ledningen är störst som sedan omsätter det till nytta för verksamheten”

”Viktig input både i att säkra verksamhetens resultat och kvalitet men också som viktig input till förbättringsarbete”

”Internrevisionens rapporter utnyttjas i det kontinuerliga kvalitetssäkringsarbetet. Rapporterna följs upp och avkastar resultat t.ex. i form av förändrade instruktioner i verksamheten.”

Kommentarerna påtalar även möjligheter till förbättringar och vidareutveckling:

”Vi kan bli bättre på att följa upp förbättringar. Hittills har det varit mer utifrån ett ledningsperspektiv och det har inte varit lika påtagligt ur ett verksamhetsperspektiv. Det finns en tendens till att internrevisionen blir för detaljerad och inte tillräckligt strategisk.”

7.2 Stöd och råd till myndighetsledningen

I enkäten har ESV lämnat sex påståenden som berör det stöd och råd internrevisionen ger myndighetens ledning ur några olika perspektiv som kopplar an till den roll och det uppdrag internrevisionen har.

Ur svaren går att utläsa att myndighetsledningen bedömer att internrevisionen är ett effektivt verktyg för att ge stöd till myndighetsledningen men även till verksamheten i övrigt. Generellt ligger svaren också här högt på skalan, medelvärdena uppgår till 8,1 respektive 7,6.

På frågorna om ledningen bedömer att internrevisionen utgör ett stöd för myndighetsledningen att fullgöra ansvaret för verksamheten och för att förbättra myndighetens interna styrning och kontroll blev medelvärdena för svaren 8,2 respektive 8,1.

Ur enkäten går också att utläsa att ledningen bedömer att internrevisionens arbete också bidrar till förbättringar av myndighetens styr- och ledningsprocesser. Medelvärdet är här 7,9.

Internrevisionsmyndigheternas ledning ska i samband med att de skriver under årsredovisningen också lämna en bedömning av den interna styrningen och kontrollen. Ledningen bedömer att internrevisionen utgör ett stöd vid denna bedömning. Medelvärdet uppgår till 7,7.

Till den bedömning som har lämnats har också en del synpunkter bifogats bland annat några som beskriver hur myndigheterna betraktar det stöd som internrevisionen ger.

”Internrevisionen utgör definitivt ett stöd för att utveckla myndighetens verktyg för en fullgod intern styrning och kontroll. I förlängningen innebär detta ett stöd i bedömningen i årsredovisningen av att den interna styrningen och kontrollen är fullgod.”

”Internrevisionens rapporter är ett av flera olika led i förbättringen av myndighetens interna styrning och kontroll, men självfallet inhämtar universitetsledningen synpunkter från många delar av universitetets organisation. Till exempel sker riskhanteringen inom ramen för intern styrning och kontroll oberoende av internrevisionens riskbedömningar.”

”Bra IR rapporter leder till en god förutsättning att vidta åtgärder i syfte att utveckla verksamheten”

7.3 Ändamålsenlig kommunikation och rapportering

Slutligen har i enkäten gjorts några påståenden som berör ändamålsenligheten i kommunikation och rapportering. Även här ger de svar som har inkommit en positiv bild av myndighetsledningens syn på kommunikationen mellan den och internrevisionen.

Vad gäller ändamålsenligheten i internrevisionens rapportering ger de lämnade svaren ett medelvärde på 8,0 i den tiogradiga skalan. Det framkommer också att ledningarna är nöjda med det underlag som internrevisionen kommunicerar rörande sin riskbedömning inför upprättandet av revisionsplanen. Medelvärdet på frågan om riskanalysen är kommunicerad på ett tydligt sätt vid upprättandet av revisionsplanen uppgår till på 8,0.

Slutligen har i enkäten ställts en mer generell fråga där det frågas om kommunikationen med internrevisionen är konstruktiv. Vid en sammanvägning av de svar som har lämnats blev medelvärdet 8,6. Även till dessa frågeställningar har det bifogats synpunkter som belyser de lämnade svaren lite mer. Några av de synpunkter som har lämnats var:

”Vi har ett internrevisionsutskott i styrelsen för att ytterligare stärka arbetet.”

”Generellt arbetar vi så att revisionsplanen fastställs, men att det sker en löpande riskanalys där ledningen diskuterar med internrevisionschefen om förändringar av planen behöver göras. Någon granskning kan avstås ifrån, någon granskning tillkommer, allt beroende på verksamheten.”

”Internrevisionens riskbedömning blir mycket förvirrande när det sker skilt från vår egen riskhanteringsprocess.”

7.4 Internrevisionens möten med myndighetens ledning

Av de 35 styrelsemyndigheterna är det sju som har revisionsutskott. De sju myndigheterna är Arbetsförmedlingen, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Riksgäldskontoret, Svenska kraftnät, Tillväxtverket och Pensionsmyndigheten.²⁶

I styrelsemyndigheterna är internrevisionen närvarande på styrelsens möten i genomsnitt 4,4 gånger per år. För de sju styrelsemyndigheter som har ett revisionsutskott²⁷ så träffar internrevisionen revisionsutskottet i genomsnitt 5,1 gånger per år. I ett par

²⁶ Uppgifterna till detta avsnitt har hämtats in genom internrevisionsenkäten

²⁷ Ett revisionsutskott är ett beredande organ till styrelsen.

myndigheter har internrevisionen närvaro och yttranderätt vid alla styrelsens sammanträden.

I de 30 myndigheter som leds av en myndighetschef träffas myndighetschef och internrevision i genomsnitt 13,8 gånger per år för föredragningar och arbetsmöten.

Som framgår har myndighetscheferna i enrådighetsmyndigheter en tätare kontakt med internrevisionen än ledningen i styrelsemyndigheter. ESV anser att det kan finnas anledning för ledningar i styrelsemyndigheter att särskilt överväga om det finns behov av mer frekventa kontakter mellan ledning och internrevision.

7.5 Skillnad mellan styrelsemyndigheter och enrådighetsmyndigheter

Vid en fördelning av de lämnade svaren utifrån myndighetens ledningsform, styrelsemyndighet respektive enrådighetsmyndighet, går det att utläsa en marginell skillnad i bedömningen som myndigheterna har lämnat. Enrådighetsmyndigheter har generellt lämnat bedömningar som ligger något högre än styrelsemyndigheternas. För de styrelsemyndigheter som har inrättat revisionsutskott ligger medelvärdet något högre jämfört med övriga styrelsemyndigheter.

De skillnader som går att utläsa mellan myndigheter med olika ledningsformer samt mellan styrelsemyndigheter med eller utan revisionsutskott är så pass små att några definitiva slutsatser inte kan dras utifrån dem. Indikationen är dock intressant och kan utgöra en grund för att genomföra en fördjupad utredning om skillnader i förutsättningar för internrevision på myndigheter med olika ledningsformer. ESV anser dock att en sådan utredning för närvarande inte är påkallad eftersom de primära bevekelsegrunderna till varför myndigheter ska inrätta internrevision, utifrån den bild ESV har, är andra än myndighetens ledningsform. En fråga som dock kan vara relevant att utreda är om inrättandet av ett revisionsutskott är en omständighet som positivt påverkar hur internrevisionen används på en styrelsemyndighet.

7.6 Skillnader mellan myndigheter med en eller fler anställda revisorer

Görs en fördelning av svaren utifrån om myndigheten har endast en revisor anställd eller om det på myndigheten finns fler revisorer framträder ungefär samma bild som mellan enrådighets- och styrelsemyndigheter. På myndigheter där det finns fler än en revisor anställd har ledningen lämnat bedömningar vars medelvärden generellt ligger någon eller några tiondelar högre än för myndigheter som endast har en revisor anställd. De skillnader som går att utläsa är dock så pass små att slutsatser inte kan dras utifrån dem.

8 Samordning, samverkan och nätverk

8.1 Samordning av internrevision

Vid årsskiftet 2013/2014 hade 12 myndigheter en internrevisionschef som var anställd på två myndigheter. Myndigheterna som delade internrevisionschef var;

- Finansinspektionen/Sveriges Riksbank²⁸
- Linköpings universitet/Malmö högskola
- Lantmäteriet/Boverket
- Umeå universitet/Örebro universitet
- Karlstads universitet/Mittuniversitetet
- Universitet och högskoleverket/Myndigheten för yrkeshögskolan

Internrevisionschefernas nedlagda tid på de olika myndigheterna varierar mellan 20 till 80 procent.

ESV har i internrevisionsenkäten ställt frågan vilka för- respektive nackdelar internrevisionscheferna ser med samordning.

Bland fördelarna angavs att det ger internrevisionschefen en bättre och bredare erfarenhet. Det är intressant att få insyn i en annan myndighets verksamhet. När man arbetar på flera myndigheter blir det en form av benchmarking. Man kan jämföra rutiner och se olika sätt att lösa problem. Det kan bli stordriftsfördelar om samma risker och granskningsområden blir aktuella. Kostnaderna blir lägre.

Bland nackdelarna angavs att det kan bli splittrat att arbeta på mer än en myndighet. Restiderna mellan myndigheterna är en nackdel. Större del av internrevisionschefens tid går åt till planering.

Internrevisionsförordningen ställer krav på att internrevisionschefen ska vara anställd vid myndigheten. Det gör att det blir nödvändigt med anställning vid varje myndighet för de internrevisionschefer som åtagit sig uppdrag vid flera myndigheter. Det medför en mer komplicerad situation för den enskilde och kan försvåra myndighetens rekrytering. Undantag från kravet på anställd chef i förordningen kan beviljas av regeringen. ESV anser att det kan finnas skäl till undantag i de fall då påtänkt internrevisionschef redan är anställd som internrevisionschef vid en annan myndighet.

²⁸ Sveriges Riksbank lyder inte under Internrevisionsförordning (2006:1228).

8.2 Samverkan mellan internrevisionsmyndigheter

I internrevisionsenkäten har 23 myndigheter uppgivit att de samverkar med en annan myndighets internrevision. Av de 23 myndigheterna är det 15 som uppger att de har ingått en överenskommelse om samverkan. De som har ingått överenskommelser är:

- De sex länsstyrelserna med internrevision
- Centrala studiestödsnämnden/ Statens tjänstepensionsverk
- Statens servicecenter/Statistiska centralbyrån
- Skatteverket/Kronofogdemyndigheten
- Försvarsmakten/Försvarets materielverk²⁹
- Statens jordbruksverk/Skogsstyrelsen

De områden där samverkan förekommer är främst internt kvalitetsarbete och råd och stöd, men även i viss mån gemensamma granskningar.

ESV har i internrevisionsenkäten ställt frågan vilka för- och nackdelar myndigheterna ser med samverkan och vilka hinder för samverkan de ser.

Bland *fördelarna* angavs att det är en stor fördel att ensamrevisorerna har en kollega att kommunicera med. En annan fördel är att det ger ökade möjligheter till kvalitets-säkring och kvalitetsutveckling. Den samlade kompetensen ökar och man kan dra nytta av varandras erfarenheter för att förbättra sitt eget arbete. Det ger möjlighet till benchmarking och samverkan kring metodfrågor. Flera angav att man inte ser några nackdelar med samverkan.

De *nackdelar* som nämndes var att det tar tid att sätta sig in i en annan myndighets verksamhet, särskilt om den verksamheten skiljer sig mycket från den egna myndighetens. Kräver tid och att internrevisionsfunktionerna samordnar sin planering. I de fall samverkan/samordning bedrivs utifrån syftet att minimera kostnaden är förutsättningarna för samarbetet sämre.

De *hinder* för samverkan som nämndes var tidsbrist, att det inte finns någon myndighet med liknande verksamhet i närområdet, svårighet att sätta sig in i en verksamhet som skiljer sig från den egna myndighetens, geografiska hinder och krav på sekretess/säkerhetsklassning.

²⁹ Försvarets materielverk har svarat nej på frågan om överenskommelse.

8.3 Nätverk mellan internrevisorer

I internrevisionsenkäten nämndes ett antal nätverk.

- Inom universitets- och högskoleområdet finns bland annat nätverket NIRUH (internrevisorer vid universitet och högskolor inom Norden).
- Det har under 2013 startats ett nätverk för statliga ensamrevisorer som Kammarkollegiets internrevisor är sammankallande för.
- Det är även vanligt att internrevisorerna är medlem i Internrevisorernas förening. Internrevisorernas förening har ett nätverk för internrevisorer i offentlig sektor.

Det finns även internationella nätverk kopplade till de enskilda myndigheternas sakverksamhet.

9 Kvalitetssäkring av internrevision

9.1 Internrevisorernas certifieringar

Den enskilda revisorns förmåga och möjlighet att bibehålla och utveckla sin kompetens inom revisionsområdet är en förutsättning för att upprätthålla en god kvalitet inom den statliga internrevisionen. Certifieringar kan utgöra ett bra stöd för internrevisorernas kompetensutveckling. För närvarande har 40 myndigheter minst en internrevisor med någon form av certifiering. För mer uppgifter se tabell i bilaga 4. Det är positivt att antalet CIA-certifierade internrevisorer ökar igen efter att ha stått stilla under en tvåårsperiod.

ESV har i internrevisionsenkäten ställt frågan vilka för- och nackdelar internrevisionsscheferna ser med certifieringar. Det som många såg som positivt var att en certifiering ger internrevisorn en möjlighet att utveckla sin kompetens och att den ger en kvalitetsstämpel både för internrevisorn och för den internrevisionsfunktion där internrevisorn är verksam. Som nackdelar angavs att det kostar tid och pengar att certifiera sig och att vidmakthålla certifieringen. Det framfördes också att man kan ha en hög kompetens även utan en certifiering.

9.2 Intern kvalitetssäkring

Enligt god sed ska internrevisionschefen utveckla och upprätthålla ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring som ska omfatta både intern och extern utvärdering. På frågan om internrevisionen har genomfört en fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionsverksamheten svarade 80 procent av myndigheterna ja och 20 procent nej. Det är en försäring jämfört med enkäten för 2012 då bara 5 procent av myndigheterna svarade att de inte genomfört fortlöpande intern kvalitetskontroll av internrevisionens verksamhet.

Enligt god sed ska internrevisionschefen informera myndighetsledning och styrelse om resultaten av kvalitetsutvärderings- och kvalitetsutvecklingsprogrammet. Av de som uppgivit att de genomfört en fortlöpande intern kvalitetskontroll svarade knappt 20 procent att de inte rapporterat slutsatserna från det interna kvalitetsarbetet till myndighetens ledning.

Området intern kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring är ett område där ESV under flera år noterat att det finns brister även om det har skett förbättringar under senare år. Den positiva utvecklingen verkar dock ha stannat av och det kan finnas anledning för ESV att bevaka utvecklingen inom området. För att upprätthålla och förbättra kvaliteten på internrevisionens arbete är det interna kvalitetsarbetet en viktig del.

Utvärdering av internrevisionens kvalitetssäkrings- och kvalitetsförbättringsprogram ingår som en del av den externa kvalitetssäkringen.

Exempel på förbättringsförslag som lämnats utifrån internrevisionsfunktionernas interna kvalitetssäkring framgår av bilaga 5.

9.3 Extern kvalitetssäkring

Internrevisionen ska enligt god internrevisionssed omfattas av ett program för kvalitetssäkring och kvalitetsförbättring. Kvalitetssäkringsprogrammet ska enligt föreskrifterna till 7 § internrevisionsförordningen omfatta både intern och extern kvalitetsbedömning. Den externa bedömningen ska genomföras minst en gång vart femte år av kvalificerad extern oberoende granskare eller granskningsteam³⁰. Extern kvalitetssäkring kan även genomföras genom självutvärdering (av internrevisionsfunktionen) som sedan utvärderas/valideras av en extern oberoende granskare.

Under 2013 genomfördes tretton externa kvalitetssäkringar. Fyra av dem är självutvärderingar med extern validering. För en myndighet som genomfört kvalitets- säkring var rapporten inte färdig när myndigheten lämnade internrevisionsenkäten för 2013 till ESV (Transportstyrelsen).

För nio av de tolv rapporter som ESV tagit del av omfattar den externa kvalitets- säkringen både internrevisionsförordningen och Institute of Internal Auditors Standards (IIA:s standards). Två myndigheter har genomfört en extern kvalitets- säkring enbart utifrån internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd och inte mot IIA:s standards. (Kvalitetssäkringarna utfördes av en statlig intern- revisionschef.) En kvalitetssäkring avsåg enbart IIA:s standards.

Av de tolv kvalitetssäkringar som ESV tagit del av var det åtta där den externa kvalitetssäkraren/valideraren lämnat det övergripande omdömet att internrevisions- funktionens verksamhet helt eller i huvudsak överensstämmer med internrevisions- förordning med föreskrifter och allmänna råd och IIA:s standards.³¹ I två fall (där utvärderingen endast omfattat internrevisionsförordningen) har utvärderaren gett det övergripande omdömet att internrevisionsfunktionerna i allt väsentligt bedrivit sin verksamhet i enlighet med internrevisionsförordningen med föreskrifter och all- männa råd. I ett fall har den externa utvärderaren inte lämnat något övergripande omdöme. Vid en genomgång av berörd rapport och efter samtal med tillförordnad internrevisionschef vid myndigheten gör ESV antagandet att det övergripande omdömet sannolikt inte har lämnats på grund av ett förbiseende av den externa kvalitetssäkraren.

³⁰ Samma krav ställs i den goda seden genom de internationella riktlinjerna för yrkesmässig internrevision.

³¹ Det innebär inte att det saknas förbättringsförslag i den externa kvalitetssäkringen.

I en av de tolv kvalitetsåringarna har den externa utvärderaren kommit till slutsatsen att verksamheten inte överensstämmer med internrevisionsförordning med föreskrifter och allmänna råd och IIA:s standards. Ledningen vid den myndighet där internrevisionsfunktionen finns har beslutat om åtgärder med anledning av detta och en ny internrevisionschef kommer att rekryteras.

Att det övergripande omdömet lämnats att internrevisionsfunktionens verksamhet helt eller i huvudsak överensstämmer med internrevisionsförordning och IIA:s standards innebär inte att det saknas utrymme för förbättringar. ESV har tagit del av de förbättringsförslag som lämnats i de externa kvalitetsåringarna och bedömer att det är mycket värdefullt att få en oberoende parts syn på efterlevnaden av god sed. Exempel på de förbättringsförslag som lämnats utifrån IIA:s standards och internrevisionsförordningen framgår av bilaga 5.

Per 31 december 2013 var det 52 myndigheter som borde ha genomfört en extern kvalitetsåring med anledning av femårsgränsen. (De 52 myndigheterna var internrevisionsmyndigheter 2009 och var det fortfarande sista december 2013.) Under åren 2009-2013 har sammanlagt 37 myndigheter genomfört en extern kvalitetsåring av internrevisionen. Därmed är det 71 procent av de 52 myndigheterna som har uppfyllt kraven i internrevisionsförordningen på en extern bedömning av internrevisionen (Vid utgången av 2012 var motsvarande värde 73 procent).

Det är fortfarande 15 av de 52 myndigheterna som ännu inte har genomfört en extern kvalitetsåring:

- Affärsverket svenska kraftnät,
- Kammarkollegiet,
- Kungliga tekniska högskolan,
- Linköpings universitet,
- Länsstyrelsen i Jämtlands län,
- Malmö högskola,
- Migrationsverket,
- Mittuniversitet,
- Skogsstyrelsen,
- Statens institutionsstyrelse,
- Statens kulturråd,
- Statens skolverk,

- Statistiska centralbyrån³²,
- Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (SIDA) och
- Örebro universitet.

En av myndigheterna (Kungliga Tekniska Högskolan) har i enkäten uppgivit att de tänker genomföra en extern kvalitetssäkring under 2014. För åtta av myndigheterna (Affärsverket svenska kraftnät, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Malmö Högskola, Migrationsverket, Mittuniversitet, Skogsstyrelsen, Statens Institutionsstyrelse och Örebro Universitet) har ESV påtalat avsaknaden av extern kvalitetssäkring även i föregående års regeringsrapport.

Orsaker till att inte alla internrevisionsfunktioner genomfört en extern kvalitets- säkring i rätt tid är, enligt de samtal ESV har fört med internrevisionschefer, brist på tid, brist på finansiering och i enstaka fall annan uppfattning av behovet av att genomföra en extern kvalitetssäkring vart femte år.

Enligt under 2013 gällande föreskrifter till internrevisionsförordningen samt enligt god internrevisionssed³³ ska en extern kvalitetssäkring genomföras minst en gång vart femte år. ESV anser att det är angeläget att de myndigheter som inte har genomfört en extern kvalitetssäkring inom denna tidsram snarast åtgärder denna brist och säkerställer att en extern kvalitetssäkring genomförs så snart som möjligt.

9.4 Uppgifter om internrevision från Riksrevisionens akter

ESV har på samma sätt som under tidigare år tagit del av det material i Riksrevisionens akter som handlar om internrevision. Materialet blir inte offentligt förrän revisionsberättelsen för året har avlämnats och akterna har stängts. Det innebär att ESV inte kan ta del av materialet tidigare än i maj månad. Det material som ESV har haft tillgång till avser därför revisionsåret 2012.

ESV har av materialet kunnat utläsa att Riksrevisionen träffar internrevisorer och tar del av planering och rapportering för drygt 90 procent av internrevisionsmyndigheterna. Riksrevisionen har genomfört en bedömning, i någon form, av funktionens oberoende, professionalism och kompetens för knappt 90 procent av internrevisionsfunktionerna, oftast med hjälp av det granskningsprogram som Riksrevisionen har tagit fram.

³² Statistiska centralbyrån fick internrevision från och med 1 januari 2009 men beviljades i regleringsbrev (Fi2009/5639) daterat den 27 augusti 2009 undantag från att tillämpa internrevisionsförordningen. Sista datum för att genomföra extern kvalitetssäkring ska därför vara den sista december 2014. (Rättelse av uppgift, 2014-04-04.)

³³ Enligt 7 § internrevisionsförordningen ska internrevisionen bedrivas enligt god internrevisionssed som internrevisorssed.

Av materialet att döma verkar det dock inte vara vanligt att Riksrevisionen gör en mer ingående bedömning av internrevisionens arbete genom att gå igenom granskningsdokumentation.

Riksrevisionens granskningsprogram omfattar även en bedömning av i vilken utsträckning den kan använda de granskningar som internrevisionen kommer att genomföra under året. Riksrevisionen anger att man för cirka 89 procent av myndigheterna använder sig av internrevisionens arbete som en informationskälla. För drygt 12 procent av myndigheterna använder sig Riksrevisionen sig till någon del av internrevisionens arbete för sitt uttalande om årsredovisningen.

I den mån det har varit möjligt har ESV kvalitetssäkrat myndigheternas uppgifter i självdeklarationen mot de uppgifter som har funnits i Riksrevisionens akter.

Bilaga 1 – Internrevisionsmyndigheter 2013

Enrådighetsmyndigheter

Boverket
 Centrala studiestödsnämnden
 Domstolsverket
 Försäkringskassan
 Havs- och vattenmyndigheten
 Inspektionen för vård och omsorg
 Kammarkollegiet
 Kriminalvården
 Kronofogdemyndigheten
 Länsstyrelsen i Jämtlands län
 Länsstyrelsen i Norrbottens län
 Länsstyrelsen i Skåne län
 Länsstyrelsen i Stockholms län
 Länsstyrelsen i Västerbottens län
 Länsstyrelsen Västra Götalands län
 Migrationsverket
 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
 Myndigheten för yrkeshögskolan
 Naturvårdsverket
 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
 Skatteverket
 Specialpedagogiska skolmyndigheten
 Statens energimyndighet
 Statens institutionsstyrelse
 Statens jordbruksverk
 Statens skolverk
 Statistiska centralbyrån
 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
 Sveriges lantbruksuniversitet
 Tullverket
 Åklagarmyndigheten

Styrelsemyndigheter

Affärsverket svenska kraftnät
 Arbetsförmedlingen
 Finansinspektionen
 Försvarets materielverk
 Försvarsmakten
 Göteborgs universitet
 Karlstads universitet
 Karolinska institutet
 Kungl. Tekniska högskolan
 Lantmäteriet
 Linköpings universitet
 Linnéuniversitetet
 Luftfartsverket
 Luleå tekniska universitet
 Lunds universitet
 Läkemiddelsverket
 Malmö högskola
 Mittuniversitet
 Mälardalens högskola
 Pensionsmyndigheten
 Riksgäldskontoret
 Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna
 Skogsstyrelsen
 Statens kulturråd
 Statens servicecenter
 Statens tjänstepensionsverk
 Stockholms universitet
 Tillväxtverket
 Totalförsvarets forskningsinstitut
 Trafikverket
 Transportstyrelsen
 Umeå universitet
 Universitets- och högskolerådet
 Uppsala universitet
 Örebro universitet

Bilaga 2 – Sammanställning av information hämtat från EA-värderingen

Följsamhet till internrevisionsförordningen³⁴ av 65 myndigheter är 98,5 procent. Följsamheten är beräknad på svaren på frågorna till internrevisionsförordningen.

Internrevisionsmyndigheternas efterlevnad av internrevisionsförordningen

Fråga	Ja	Nej
Har myndigheten inrättat en internrevision som leds av en chef som är anställd i myndigheten? (2 §)	65	0
Har myndighetsledningen beslutat riktlinjer för internrevisionen? (10 § 1p.)	65	0
Har myndighetsledningen beslutat en revisionsplan för internrevisionen? (10 § 2 p.)	64	1
Har myndighetens internrevision granskat myndighetsledningens interna styrning och kontroll utifrån en analys av verksamhetens risker? (4 §)	64	1
Har myndighetens internrevision redovisat resultatet av granskningen i form av iakttagelser och rekommendationer till myndighetsledningen? (9 §)	64	1
Har myndighetsledningen beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rapporterade iakttagelser och rekommendationer? (10 § 3 p.)	62	3

³⁴ EA-värderingen är inte avslutad vid tillfället för denna rapportering. Svaren är kvalitetssäkrade mot myndighetens förklaringar om osäkerhet i svaren och mot svaren mellan frågorna. Myndigheterna har möjlighet att begära omprövning och då tillföra information som skäl för omprövningen som nu inte är känd av ESV.

Bilaga 3 – Sammanställning av enkät ställd till myndighetsledning

ESV har genom en enkät inhämtat myndighetsledningars bedömning av internrevision via ett antal frågor som berör nytta, effektivitet samt ändamålsenligheten i internrevisionens arbete. Svar ha lämnats på en tiogradig skala från instämmer inte alls (1) till instämmer helt (10).

Enkäten gick ut till samtliga 65 internrevisionsmyndigheter och svar har erhållits från 56 myndigheter. Två myndigheter har besvarat enkäten två gånger. Vid ett av dessa tillfällen har båda svaren beaktats eftersom båda svaren har lämnats av medlemmar i myndighetens ledning. Vid det andra tillfället har endast det svar som har lämnats av myndighetsledningen tagits med i sammanställningen. Dessa svars påverkan på de givna medelvärdena är begränsat och påverkar inte den generella bilden.

Myndighetsledningens syn på internrevision

Frågeställning	Värde Totalt	Värde Enrådighet	Värde Styrelse
1. Internrevisionens granskningar är till nytta för myndighetens ledning.	8,5	8,7	8,4
2. Internrevisionens granskningar är till nytta för verksamheten i övrigt.	8,1	8,4	7,8
3. Internrevisionen är ett effektivt stöd till myndighetens ledning.	8,1	8,3	8,0
4. Internrevisionen är ett effektivt stöd till verksamheten i övrigt.	7,6	7,8	7,5
5. Internrevisionen utgör ett stöd för myndighetsledning att fullgöra ansvaret för verksamheten. (Effektiv verksamhet, god regelefterlevnad, tillförlitlig redovisning av verksamheten samt god hushållning med statens medel.)	8,2	8,2	8,1
6. Internrevisionens arbete bidrar till förbättringar av myndighetens styr- och ledningsprocesser.	7,9	8,1	7,8
7. Internrevisionens arbete utgör ett stöd för förbättringar av myndighetens interna styrning och kontroll.	8,1	8,3	8,1
8. Internrevisionen utgör ett stöd vid myndighetsledningens bedömning i årsredovisningen av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.	7,7	7,7	7,7
9. Internrevisionens rapportering är ändamålsenlig.	8,0	8,3	7,7
10. Internrevisionen kommunicerar sin riskbedömning på ett tydligt sätt vid upprättandet av revisionsplanen.	8,0	8,2	7,8
11. Kommunikationen med internrevisionen är konstruktiv	8,6	8,7	8,5

Bilaga 4 – Sammanställning av internrevisionsenkät

Antalet internrevisorer

	Totalt	Kvinnor	Män
2013	148	66	82
2012	146	67	79
2011	139	63	76

Internrevisionschefer – procentuell fördelning på kvinnor och män

	Antal myndigheter	Kvinnor %	Män %
2013	63	43	57
2012	65	49	51
2011	66	47	53

Årsarbetskrafter inklusive konsulter

	Totalt
2013	149
2012	150
2011	144

Arbetad egen tid (timmar)

	Totalt
2013	224 100
2012	214 800
2011	212 000

Fördelning av tid 2013 (inklusive konsulter) på aktiviteter

Aktiviteter	Arbetade timmar	Procent
Totalt arbetad tid	224 079	100
Planering/uppföljning	25 204	11,3
Granskning	144 958	64,7
Rådgivning	16 204	7,2
Egen kompetensutveckling	11 068	4,9
Övrigt	26 645 ³⁵	11,9

³⁵ Exempel på aktiviteter är intern administration, ledning/styrning, internt kvalitetsarbete, metodutveckling, extern kvalitetssäkring m.m.

Antal år i yrket 2013-12-31

	Antal personer
Mindre än två år	14
Två år men mindre än tre	8
Tre år men mindre än sex	12
Sex år eller mer	114
Totalt	148

Internrevisionens dimensionering

	2013	2012
Antalet internrevisionsmyndigheter	66 ³⁶	66 ³⁷
Antal myndigheter med revisionsutskott	7	8 ³⁸
Årsarbetskrafter inklusive konsulter	149	150
Antalet statliga internrevisorer	148	146
Medelantalet anställda	2,3	2,3
Antalet ensamrevisorer	36	37
Antalet myndigheter med ensamrevisorer	39	41
Antal myndigheter med samordnad internrevision ³⁹	11	15
Arbetad egen tid (timmar)	224 100	214 800
Arbetad tid konsulter (timmar)	9 700	8 100
Kompetensutveckling per anställd (timmar i genomsnitt)	75	78
Varit verksam som internrevisor tre år eller mer (%)	85	90
Andel kvinnor (%), andel kvinnliga internrevisionschefer (%)	45, 43	46, 49
Ålder mellan 51 och 60 år (%), ålder över 60 år (%)	40, 19	38, 18

³⁶ Inspektionen för vård och omsorg har undantag från att besvara internrevisionsenkäten avseende 2013 eftersom myndigheten inte har funnits hela 2013.

³⁷ Statens servicecenter hade undantag från att besvara internrevisionsenkäten avseende 2012 eftersom myndigheten inte hade funnits hela 2012.

³⁸ Varav en myndighet är Statens skolverk, enrådighetsmyndighet med insynsråd.

³⁹ Sveriges Riksbank som delar internrevisionschef med Finansinspektionen lyder inte under Internrevisionsförordning (2006:1228).

Internrevisionens certifieringar

	2013	2012	2011
Certified Internal Auditor (CIA)	25	21	21
Cert. in Riskmanagement Assurance (CRMA)	6	0	0
Cert. Inf. System Auditing (CISA)	12	12	11
Cetr. Governm., Auditing Proff. (CGAP)	3	3	0
Cert. Contr. Self-Assessment (CCSA)	0	0	1
Cert. sakkunnig kommunal revision	7	6	4
Riksrevisionen cert. prov 1	8	8	10
Riksrevisionen cert. prov 2	3	3	3
Revisorsexamen	1	1	0
Högre revisorsexamen	1	1	1
Auktoriserad utan revisorsexamen	11	9	8
Certifiering i annan ordning	13	17	13
Totalt antal certifieringar	90	81	72

Åldersfördelning internrevisorer

	< 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	61 - 65	> 65
2013	6	21	34	59	25	3
2012	2	23	39	56	24	2
2011	0	19	42	51	27 ⁴⁰	-

Vad händer med internrevisionens iakttagelser och rekommendationer

	Totalt	Ja	Nej
Har myndighetens ledning beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens rekommendationer?	65	60	5
Antal rekommendationer som internrevisionen lämnat till myndighetsledningen	1995	-	-
Antal rekommendationer som myndighetsledningen har accepterat	1841	-	-
Har myndigheten en fastställd process för att ta hand om myndighetsledningens beslut, i vilken beslut om internrevisionens rekommendationer ingår?	65	53	12

Råd och stöd från internrevision

	Totalt	Ja	Nej
Har internrevisionen gett råd och stöd till myndighetens ledning	65	48	17
Om myndigheten leds av en styrelse, har internrevisionen gett råd och stöd till myndighetens chef	65	21	44
Har internrevisionen genomfört granskningar som har varit till stöd för myndighetsledningens uttalande i årsredovisningen om intern styrning och kontroll	65	56	9

Områden som internrevisionen har granskat

⁴⁰ Saknas uppgift om personer över 65.

Granskningsområden	Nedlagd tid % 2013	Antal myndigheter 2013	Antal myndigheter 2011
Myndighetsspecifika omr.	26	39	38
Intern kontrollmiljö ⁴¹	25	48	55
Regelefterlevnad	15	48	26
Ekonomi/administration	7	42	26
Bedrägeririsker	5	31	14
Upphandling	5	32	14
IT-säkerhet	5	39	24
Bidragshantering	3	9	7
EU-medel	3	12	11
Miljörevision	1	5	5
Årsredovisning	1	14	5
Övrigt	4	21	-
Totalt	100		

⁴¹ I uppgifterna från 2011 ingår också det som då redovisades under granskningsområde Styrning, kommunikation.

Bilaga 5 – Sammanställning av förbättringsområden från kvalitetssäkring

Externa kvalitetssäkringar

För nio av de tolv rapporter som ESV tagit del av omfattar den externa kvalitetssäkringen både internrevisionsförordningen och Institute of Internal Auditors Standards (IIA:s standards). Två myndigheter har genomfört en extern kvalitetssäkring enbart utifrån internrevisionsförordningen med föreskrifter och allmänna råd och inte mot IIA:s standards. (Kvalitetssäkringarna utfördes av en statlig internrevisionschef.) En kvalitetssäkring avsåg enbart IIA:s standards.

Förbättringsförslag utifrån IIA:s International Professional Practice Framework (IPPF)

Områden med förbättringsförslag utifrån IPPF, 10 myndigheter	Antal
1000 – Syfte, befogenheter och ansvar	6
1100 - Oberoende och Objektivitet	7
1200 - Kompetens och vederbörlig yrkesskicklighet	3
1300 - Kvalitetssäkring och kvalitetsförbättringsprogram	3
2000 - Leda internrevisionsverksamhet	7
2100 - Arbetets beskaffenhet	7
2200 - Planering av åtagande	3
2300 - Genomföra åtagande	4
2400 - Rapportera resultat	4
2500 - Övervaka process och resultat	3
2600 -Uttalande rörande ledningens riskacceptans	0

1000 – Syfte, befogenhet och ansvar: De vanligaste förbättringsförslagen berör internrevisionens riktlinjer. De ska uppdateras regelbundet och förslag ges på förtydliganden på ett antal punkter.

1100 – Oberoende och objektivitet: Rekommendationerna handlar bl.a. om vikten av att internrevisionschefen får regelbunden tillgång till myndighetens ledning. Synpunkt att styrelsen bör godkänna internrevisionschefens lön samt beslutar om tillsättning och avsättning av internrevisionschef. Förslag att tydliggöra i riktlinjerna vem som är internrevisionens uppdragsgivare med mera. Nödvändigheten att regelbundet följa upp internrevisionschefens oberoende. Några av förbättringsförslagen berör internrevisionens bedömning av oberoendet och objektiviteten för egen personal samt vikten av dokumentation av bedömningarna. Olämpligheten i att internrevisionschefen alltid deltar i ledningsgruppsmöten. Risker för jäv berörs.

1200 – Kompetens och vederbörlig yrkesskicklighet: Rekommendationerna behandlar bland annat behovet av att ta in externa resurser för att komplettera den egna kompetensen, till exempel för intern kvalitetssäkring. Det finns även rekommendationer om att ta fram en kompetensplan för internrevisionsfunktionen.

1300 – Kvalitetssäkring och kvalitetsförbättringsprogram: Rekommendationerna handlar bland annat om att utvärdering av granskningsprojekt ska utföras och dokumenteras enligt internrevisionens handbok. Löpande inhämtning av uppföljning från internrevisionens uppdragsgivare och intressenter. Formen för rapportering av den interna och externa kvalitetssäkringen bör dokumenteras och implementeras. Att överväga att använda nyckeltal för uppföljning. Användning av checklista vid dokumentation av revisionsinsatser.

2000 – Leda Internrevisionsverksamhet: Rekommendationerna handlar bland annat om att internrevisionens riskanalys och revisionsplan ska vidareutvecklas så att hänsyn tas till övriga granskningsinsatser inom myndigheten. Att bli bättre på att beräkna resursåtgång och att leverera i tid. Att minska omfattning på rapport och karläggningssdokumentation. Att arbeta med flera granskningar parallellt. Att upprätta en detaljerad tidplan för granskningsuppdragen. Att delta aktivt i konsultgranskningar. Att systematisera dokumentationen av riskanalysen. Att tydliggöra planerad tidsåtgång i revisionsplanen. Att koordinera internrevisionens riskanalys i tiden med myndighetsledningens. Att utveckla riskanalysen så att den kan ligga till grund för att välja ut relevanta granskningar. Att i budget och verksamhetsplanering se över internrevisionens bemanning för att säkerställa att resurserna är lämpliga, tillräckliga och utnyttjas effektivt för att uppnå den beslutade internrevisionsplanen.

2100 – Arbetets beskaffenhet: Rekommendationerna handlar bland annat om att beakta organisationens ramverk för riskhantering, tidsplan, tillvägagångssätt så att samordning blir möjlig. Att i större utsträckning utgå från myndighetens riskanalys och att internrevisionens riskanalys ska vara sammanhållen. Att beakta behovet av rådgivning vad gäller myndighetens riskhanteringsprocess. Internrevisionens riskanalys bör beakta organisationens etikrelaterade mål, styrningen av myndighetens informationsteknologi samt bedrägerier och oegentligheter. Det bör tydligt framgå av internrevisionens riskanalys att hela myndighetens verksamhet omfattas. Internrevisionen ska granska utifrån en helhetsansats för myndighetens lednings- och styrningsprocess samt riskhanteringsprocessen.

2200 – Planering av åtagande: Rekommendationerna handlar bland annat om att utveckla och dokumentera överväganden i planeringen för till exempel relevanta system och risk för oegentligheter. Att översyn bör göras av metodhandledningen och att ta in resursplanering som en del i uppdragsplaneringen.

2300 – Genomföra åtagande: Rekommendationerna handlar bland annat om att tydliggöra kopplingen mellan iakttagelser, bedömningar och slutsatser, upprätta tidplan för uppdragen och att dokumentera interna diskussioner och ställningsåtaganden. Arkiveringsreglerna bör förtydligas för eget och för konsulter material. Internrevisionschefen bör utveckla rutiner för att övervaka granskningsuppdragen.

2400 – Rapportera resultat: Rekommendationerna handlar bl.a. om att internrevisionen bör korta ned problembeskrivningarna i sina rapporter och att utveckla avsnitten med bedömningar och rekommendationer. En sammanfattande bedömning bör göras av varje granskat område och att det bör övervägas att gradera iakttagelserna. Att internrevisionen bör överväga om myndighetsledningen behöver ytterligare underlag i årsredovisningen. Att tydliggöra kommunikationen till ledningen genom avvikelserapportering och att beakta kravet på revisionsbevis.

2500 – Övervaka process och resultat: Rekommendationerna handlar om att dokumentera och utveckla en process för uppföljning av lämnade rekommendationer för att följa upp att av ledningen beslutade åtgärder blir genomförda.

2600 – Uttalande rörande ledningens riskacceptans: Förbättringsförslag saknas.

Exempel på förbättringsförslag utifrån Internrevisionsförordning (2006:1228) med föreskrifter och allmänna råd som inte medtagits under IPPF

- Att ta in formerna för anställning och entledigande av internrevisionschef i internrevisionens riktlinjer.
- Att förtydliga riktlinjerna om hur rådgivningsuppdrag ska hanteras när de påverkar oberoendet och objektiviteten.
- Att se över ändamålsenligheten för det internrevisionsråd som tillsatts med anställda inom myndigheten. Rådets roll bör förtydligas med utgångspunkt i regler kring oberoende.
- Att stärka internrevisionens oberoende genom att styrelsen godkänner internrevisionens budget och resursplan.
- Att myndighetsledningen beaktar möjligheten att använda internrevisionen för interna rådgivningstjänster.
- Att det säkerställs ett gemensamt tillvägagångssätt för myndigheten och internrevisionen i arbetet med intern styrning och kontroll.

- Att risker kopplade till oegentligheter/bedrägerier och informationsteknologi tas med i riskanalysen.
- Att riskanalys och revisionsplan om möjligt fastställs av styrelsen i samband med beslut om verksamhetsplan och budget för kommande år.
- Att hela myndighetens verksamhet omfattas av en riskanalys som utvärderas utifrån ett av internrevisionen framtaget ”Audit-Universe”.
- Att internrevisionen ska granska/ge råd avseende hela myndighetens riskhanteringsprocess och processen för intern styrning och kontroll.
- Att internrevisionen utvärderar myndighetens lednings- och styrningsprocess utifrån en helhetsansats.
- Att internrevisionens riskanalys, revisionsplan och granskningar i större grad beaktar effekten av organisationens etikrelaterade mål, program och aktiviteter.
- Att internrevisionen förtydligar riskanalysen vad gäller dokumentation av analys och urval av områden för granskning.
- Att internrevisionens oberoendeanalys tydliggörs i de fall de genomförs avseende externa konsulter och personer från verksamheten.

Intern kvalitetssäkring

De förbättringsområden som internrevisionsfunktionerna har identifierat i samband med intern kvalitetssäkring handlade bland annat om att:

- Vidareutveckla dialog, information och kommunikation mellan styrelse, ledning och internrevision.
- Förbättra rapporter och arbetspapper/dokumentation.
- Öka rapporterade iakttagelsers spårbarhet.
- Förbättra kommunikationen med verksamheten.
- Förbättra kvalitetskontrollen och dokumentationen av den.
- Genomföra enkätuppföljning med de som granskats.
- Utarbeta/uppdatera metodstöd/revisionshandbok.
- Förbättra arkiveringsrutinerna.
- Stärka uppföljningen av rekommendationer och åtgärder (med anledning av internrevisionens rapporter).
- Öka kompetensen inom informations- och IT-säkerhet, oegentligheter och verksamhetsövergång.
- Förbättra tidplaneringen och dokumentationen av kortare rådgivningsuppdrag/svar på frågor.
- Förbättra återkopplingen till organisationen under pågående granskning.
- Utveckling av mål och förväntningar för uppdrag.
- Utveckling av processen för riskanalys och utveckling av internrevisionens resultatmätt och framgångsfaktorer.
- Utarbeta ett ”Audit universe”.

- Utveckla internrevisionens riktlinjer och rutinbeskrivning för avstämning mot IIA:s standards och ESV:s föreskrifter.
- Förtydliga internrevisionens rutiner, utveckla formuleringen av rekommendationer och kriterier för gradering av iakttagelser/rekommendationer.
- Göra rapporterna klara tidigare.
- Förbättra dokumentationen av revisionsprocessen.

Ordlista

God internrevisionsssed – med god internrevisionsssed menas att internrevisorn med yrkesmässiga revisionsmetoder har skaffat sig tillräckliga underlag för sina iakttagelser och rekommendationer

God internrevisorssed – med god internrevisorssed menas att internrevisorn följt de grundläggande värderingar och principer som utgår från etiska och yrkesmässiga krav

Intern miljö, Intern kontrollmiljö – de interna förutsättningar som påverkar en verksamhets förmåga att fullgöra sina uppgifter och nå sina mål

Intern styrning och kontroll – process som syftar till att en statlig myndighet med rimlig säkerhet fullgör ansvaret för verksamheten

Internrevision – revision som bedrivs av en funktion lokaliserad internt inom myndigheten

Kontrollåtgärd – aktiviteter som vidtas för att hantera risker utifrån en riskanalys

Mål – önskat framtida tillstånd

Resultat – de prestationer som myndigheten åstadkommer och de effekter prestationerna leder till

Revision – granskning och utvärdering utförd av en objektiv och oberoende funktion

Rimlig säkerhet – förhållande som innebär att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig för att kunna fullgöra verksamhetskraven

Risk – möjligheten att en negativ händelse ska inträffa

Riskacceptens – övergripande nivå på och/eller kategori av risker som är godtagbara för verksamheten

Riskanalys – samordnade aktiviteter för att identifiera händelser som utgör ett hot, värdera dessa och välja om och hur dessa ska accepteras

Verksamhetskrav – myndighetsledningens ansvar inför regeringen att verksamheten ska fullgöras inom vissa förutsättningar

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.